

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“นตุมหาก — ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย”

นตุมหาก อ่านตามภาษาบาลีว่า นะ - ตุม - หา - กะ มาจากคำว่า น (ไม่ใช่) กับคำว่า ตุมหาก (ของเธอทั้งหลาย) รวมกันเป็น นตุมหาก แปลว่า ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย แสดงถึงความเป็นจริงของสิ่งที่มีจริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ว่างเปล่าจากความเป็นตัวตน เป็นสัตว์เป็นบุคคล ว่างเปล่าจากการเป็นหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง **เมื่อเป็นแต่เพียงสภาพธรรมที่เกิดขึ้นแล้วดับไป แล้วจะเป็นของใครได้อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม** ที่กล่าวว่าไม่ใช่ของเธอทั้งหลายนั้น เป็นพระดำรัสที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับพระภิกษุทั้งหลาย เพื่อทรงแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือ ชันธทั้ง ๕ นั้นเอง ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ย่อมไม่มีอะไรที่จะเป็นของใครได้เลย เพราะเป็นแต่เพียงสภาพธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเท่านั้น **จึงควรที่จะได้ศึกษาเพื่อความเข้าใจความจริงอย่างถูกต้องมั่นคง ซึ่งจะนำไปเพื่อการละคลายความติดข้องการยึดถือในชันธทั้ง ๕ เหล่านั้นได้ในที่สุด**

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค นตุมหากสูตร แสดงความจริงว่าอะไรที่เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ของใครๆ เลย ดังนี้

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงละสิ่งนั้นเสีย สิ่งนั้น อันเธอทั้งหลายจะได้แล้ว จักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อสุข ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็อะไร ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย? รูป ไม่ใช่ของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงละรูปนั้นเสีย รูปนั้น อันเธอทั้งหลายจะได้แล้ว จักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อสุข (เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็โดยนัยเดียวกัน)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพระบารมีมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่อสงไขยแสนกัป ก็เพื่อที่จะทรงตรัสรู้ซึ่งสภาพธรรมที่มีจริง ด้วยพระองค์เอง โดยไม่มีใครเป็นครูเป็นอาจารย์ เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณาแสดงสิ่งที่พระองค์ได้ตรัสรู้ให้สัตว์โลกได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามพระองค์ ซึ่งมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงมากมายนับไม่ถ้วน **ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ทรงให้ประโยชน์กับสัตว์โลกจากแต่ละคำๆ ที่พระองค์ทรงแสดง ให้เกิดปัญญาเป็นของตนเอง ถึงแม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะอยู่แสนไกลหรือแม้กระทั่งช่วงเวลาใกล้ที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็ไม่ทรงละเว้นโอกาสที่จะให้คนอื่นได้รับสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่เขาต่อไป**

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เกื้อกูลให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง สิ่งที่มีจริงเป็นจริงอย่างไรก็เป็นจริงอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ พระองค์ทรงแสดงว่า ทุกขณะคือ สิ่งที่มีจริงที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา

ของใครด้วย ไม่มีใครสามารถทำอะไรให้เกิดขึ้นได้เลย เช่น **ความโกรธ** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **ความติดข้องยินดีพอใจ** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **ศรัทธา** ความผ่องใสแห่งจิต เกิดเพราะเหตุปัจจัย **ความละอายต่อบาป** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **ความเข้าใจถูกเห็นถูก** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **ความจำ** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **จิตแต่ละขณะ** เกิดเพราะเหตุปัจจัย **รูปแต่ละรูป** เป็นแต่ละหนึ่ง เกิดเพราะเหตุปัจจัย เป็นต้น ทั้งหมดทั้งปวงนั้น เป็นธรรมแต่ละหนึ่งๆ เกิดเพราะเหตุปัจจัย เมื่อประมวลแล้ว **ชีวิต ก็มีสภาพธรรม ๒ อย่าง เท่านั้น คือ นามธรรม และ รูปธรรม**

สภาพธรรม ๒ อย่าง คือ นามธรรม และ รูปธรรม นั้นละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป วางเปล่าจากความเป็นตัวตนเป็นสัตว์เป็นบุคคลหรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง ตรงกับความหมายของขัน्ह์นั่นเอง ทุกขณะไม่พ้นจากขัน्ह์ ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปเมื่อเกิดแล้วก็ดับไปไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน เป็นสภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งความว่างเปล่าจริงๆ **เพราะจากไม่มีแล้วเกิดมีเพราะเหตุปัจจัย แล้วก็ไม่มีเพราะต้องดับไป** ขัน्ह์ มีจริงๆ ในชีวิตประจำวันในขณะนี้ ไม่ว่าจะกล่าวถึงสภาพธรรมใด ก็ไม่พ้นจากขัน्ह์เลย ไม่ว่าจะเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส กาย คิดนึก กุศล อกุศล เป็นต้น ล้วนมีจริง เกิดแล้วดับไป ทั้งหมดนี้**คือความเป็นจริง** ทำความเข้าใจก่อน ค่อยจำชื่อต่างๆ ที่หลัง

ขัน्ह์ เมื่อกล่าวโดยประเภทแล้ว มี ๕ ได้แก่ รูปขัน्ह์ (รูปทั้งหมด) ๑ เวทนาขัน्ह์ (ความรู้สึก) ๑ สัญญาขัน्ह์ (ความจำ) ๑ สังขารขัน्ह์ (เจตสิกซึ่งเป็นสภาพธรรมที่เกิดประกอบพร้อมกับจิต ๕๐ ประเภท มี ผัสสะ เป็นต้น) ๑ วิญญาณขัน्ह์ (จิตทุกประเภท) ๑ เมื่อกล่าวถึง ขัน्ह์ ไม่ต้องจำเรื่องจำนวน แต่ให้เริ่มเข้าใจก่อนว่า ขัน्ह์ต้องมีจริง เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย **สิ่งใดก็ตามที่มีจริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยทั้งหมดเป็นขัน्ह์** ยกตัวอย่างเช่น ในขณะนี้ สิ่งที่มีจริงๆ ทางตา สิ่งที่ปรากฏทางตาเกิดแล้วปรากฏ เมื่อมีสภาพรู้กำลังเห็นสิ่งนั้น จึงปรากฏว่าสิ่งนั้นมีจริงๆ แล้วก็ดับไป ไม่กลับมาอีกเลย เพราะฉะนั้น จึงประมวลได้ว่า ขณะที่เราเห็น มีอะไรบางอย่างที่เป็นขัน्ह์ กล่าวคือ สิ่งที่ปรากฏทางตา เป็นรูปขัน्ह์ และ เห็น ก็เป็นวิญญาณขัน्ह์ และในขณะที่เห็นเกิดขึ้น ก็มีเจตสิกเกิดร่วมด้วย ได้แก่ สัญญาเจตสิกเป็นสัญญาขัน्ह์ เวทนาเจตสิกเป็นเวทนาขัน्ह์ เจตสิกอีก ๕ ประเภทที่เกิดร่วมกับจิตเห็น คือ ผัสสะ (สภาพที่กระทบอารมณ์) เจตนา (สภาพที่จงใจชวนชวayıให้สภาพธรรมที่เกิดร่วมกันทำกิจหน้าที่) เอกัคคตา (สภาพที่ตั้งมั่นในอารมณ์) ชีวิตินทรีย์ (สภาพที่เกิดขึ้นทำให้จิตและเจตสิกที่เกิดร่วมด้วยดำรงอยู่จนกว่าจะดับไป) และ มนสิการ (สภาพที่ใส่ใจในอารมณ์) ก็เป็นสังขารขัน्ह์ ล้วนเป็นสภาพธรรมที่มีจริงแต่ละหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป นี่คืตัวอย่างให้เข้าใจถึงความเป็นขัน्ह์ ซึ่งขณะนี้แต่ละขณะไม่พ้นจากขัน्ह์เลย ธรรมมีมากทีเดียว จึงต้องค่อยๆ ฟังค่อยๆ ศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกยิ่งขึ้นต่อไป ตราบใดที่ยังเห็นประโยชน์ ฟังต่อไป ศึกษาต่อไป ไม่ขาดการฟังการศึกษาให้เวลากับสิ่งที่มีค่าที่สุด ความเข้าใจถูกก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น มั่นคงขึ้น **ไม่ว่าจะฟังจะศึกษาพระธรรมในส่วนใดก็ตาม รวมถึงเรื่องขัน्ह์ด้วย ก็เป็นการค่อยๆ ปลุกฝังให้เกิดความเข้าใจอย่างมั่นคงว่า ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นขัน्ह์ เป็นธรรมแต่ละหนึ่งๆ ทั้งหมด ไม่มีเราเลย และ ไม่มีอะไรที่เป็นของใครๆ ด้วย**

ดังนั้น การตั้งต้นในการฟังในการศึกษาให้เข้าใจว่า ธรรม คือสิ่งที่มีจริงแต่ละหนึ่งๆ ย่อมเป็นประโยชน์เกื้อกูลตั้งแต่ต้น เป็นรากฐานที่สำคัญ เมื่อได้ฟังได้ศึกษาต่อไปด้วยความเป็นผู้เห็นประโยชน์ไม่ประมาทในแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ความเข้าใจลึกซึ้งก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ และที่สำคัญ แต่ละขณะนั้น ส่องลึกลงไปถึงความเป็นจริงของธรรมที่ไม่ใช่เรา ไม่ใช่สิ่งหนึ่งสิ่งใด จึงไม่ควรแก่การยินดีติดข้องยึดถือโดยประการใดๆ เลย.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗